

उत्तराणि

1. (i) (क) गजास्तिष्ठन्ति (ii) (ख) सत् + निधानम्
(iii) (क) नृपोरक्षति (iv) (क) प्रथमः + अध्यायः
(v) (ग) दुग्धम्
2. (i) (क) शब्दश्च अर्थश्च (ii) (क) विश्वात्मा
(iii) (ख) जलस्य अभावः (iv) (क) सादरम्
(v) (ग) रूपस्य योग्यम्
3. (i) (ख) सेविका (ii) (क) धन + मतुप्
(iii) (क) बल + मतुप् (iv) (ग) वीर + त्व
(v) (ग) चपलत्वं
4. (i) (क) गच्छसि (ii) (ख) अहं
(iii) (ग) लेखसि (iv) (क) लिखामि
5. (i) (क) षड् (ii) (ख) पादोनसप्त
(iii) (ग) पादोनएक (iv) (ख) नव
(v) (क) सार्द्धदश
6. (i) (क) अत्र (ii) (ख) श्वः
(iii) (ग) इतस्ततः (iv) (क) अपि
7. (i) (क) गच्छामः (ii) (ख) अनेके
(iii) (क) मित्रम् (iv) (क) रुग्णेभ्यः
8. (i) (क) कस्य (ii) (ख) कः
(iii) (ग) कुत्र (iv) (ख) कः
(v) (क) कस्य (vi) (ग) कीदृशं
9. (i) (ख) शत्रुः (ii) (क) अश्वाः
(iii) (ख) सूर्यः (iv) (क) गर्दभः
(v) (ख) चरित्रं
10. (i) (क) इन्द्रेण (ii) (ग) पश्यति
(iii) (ख) रोदिमि (iv) (ग) वृषभाय
(v) (ख) सख्यम् (vi) (ग) अनुव्रजन्ति
(vii) (ख) समानम् (viii) (क) शक्नोति
11. I. (i) आंग्लदेशवासिनः (ii) कालिदासं
(iii) कालिदासः
II. (i) कालिदासस्य कृतीनां भाषा अतीव सरला, सुकोमला, स्वाभाविकी च अस्ति।
(ii) महाकवेः विषये एका जनश्रुतिः वर्तते यत् सः जन्मना महामूर्खः आसीत्।
(iii) कालिदासः विक्रमादित्यस्य नवरत्नेषु सर्वश्रेष्ठः कवि आसीत्।
III. अस्य गद्यांशस्य समुचितं शीर्षकं 'महाकविः कालिदासः' अस्ति।
IV. (i) (ग) पण्डिताः
(ii) (ग) प्रसिद्धिः
(iii) (ग) जनश्रुतिः
(iv) (क) सरलां

12. (i) दिल्लीतः (ii) भगिनि
(iii) निवेदन (iv) अध्ययनं
(v) पञ्चवादने (vi) सप्तवादने
(vii) अङ्गान् (viii) प्रथमस्थानं
(ix) प्राप्स्यामि (x) प्राणामः

13. (i) इदं चित्रं कबड्डी क्रीडायाः अस्ति।
(ii) अस्मिन् क्रीडने सप्त क्रीडकाः भवन्ति।
(iii) दर्शकाः क्रीडनम् दर्शनाय आगच्छन्ति।
(iv) ते क्रीडाक्षेत्रं परितः तिष्ठन्ति।
(v) चित्रे उन्नताः वृक्षाः अपि सन्ति।

अथवा

- (i) 'कोरोना' एकः वायरसः जनित रोगः अस्ति।
(ii) अस्य रोगस्य प्रारम्भः चीन देशस्य वुहान नगरे अभवत्।
(iii) विश्व स्वास्थ्य संगठनेन उद्घोषितम् यत् 'कोरोना वैश्विक महामारी' रूपेण तीव्र गत्याः विश्वे प्रसरति।
(iv) भारत सर्वकारस्य चिकित्साविभागस्य च समये-समये दत्तानां दिशानिर्देशानां सावधानतयाः निष्ठया च पालनीयम्।
(v) सर्वेषामेव अस्य रोगस्य बचावकार्यं स्वक्षेत्रे स्वकर्तव्यं मत्वा करणीयम्।

14. (i) अद्य विद्यालयस्य अवकाशः अस्ति।
(ii) सैनिकः अश्वात् पतति।
(iii) श्रमिकः वृक्षस्य अधः स्वपिति।
(iv) धिक् दुर्जनम्।
(v) अहं अत्यन्त प्रसन्नोऽस्मि।
(vi) त्वं भोजनं कुरु।
(vii) त्वं गच्छे।

15. I. (i) सुरभि (ii) कृषकः
(iii) सुरभिः

- II. (i) वृषभः कृच्छ्रेण भारं उद्वहति।
(ii) अस्मिन् पदे वासवः 'इन्द्रः' अस्ति।
(iii) कृषकः वृषभं (तं) बहुधा पीडयति।

16. I. (i) अनुव्रजन्ति (ii) सुधीभिः
(iii) गोभिः

- II. (i) समान-शील-व्यसनेषु सख्यम् भवति।
(ii) मूर्खाश्च मूर्खैः सह अनुव्रजन्ति।
(iii) मान-शील-व्यसनेषु सख्यम् भवति।

17. I. (i) गजः (ii) वानरः
(iii) गजः

- II. (i) 'मामप्येवमेवातुदन एते वानराः' इति सिंहः कथयति।
(ii) वृक्षमेव स्वशुण्डेन गजः आलोडयितुमिच्छति।
(iii) गजं वृक्षात् वृक्षं प्रति धावन्तं दृष्ट्वा सिंहः हसन्ति।

18. (i) कृष्णः (ii) कृष्णः
(iii) कः (iv) वसन्तसमये

अथवा

- (i) संसारे (ii) निरर्थकम्
(iii) धावने (iv) गर्दभः

19. (vii) कश्चन निर्धनः जनः भूरि परिश्रम्य किञ्चिद् वित्तमुपार्जितवान्।

- (iv) तेन स्वपुत्रं महाविद्यालये प्रवेशं दापयितुं सफलो जातः।
(ii) छात्रावासे निवसन् सः अध्ययने संलग्नः समभूत्।
(v) एकदा पिता तनूजस्य रुग्णतामाकर्ण्य व्याकुलो जातः।
(iii) सः पुत्रं द्रष्टुं प्रस्थितः।

- (i) धनस्य अभाव कारणात् सः बसयानं विहाय पदातिरेव प्राचलत्।
(viii) पदातिक्रमेण संचलन् सायं समयेऽप्यसौ गन्तव्याद् दूरे आसीत्।
(vi) करुणापरो गृही तस्मै आश्रयं प्रायच्छत्।